

ובהאשה רבה הל' בעו מיניה מרב ששת עד אחד ביבמה מהו וכו' ² עד א"ל רב חני ואמרי ליה רב חוני לרב אשי ³ ת"ש אין האשה נאמנת לומר מת יבמי שאנשא וכו' ובכמה מקומות בתלמוד הוזכר רב חוני עם רב אשי ⁴.

חוני חוני המעגל גר' בפ' סדר תעניות ¹ מעשה שאמרו לו לחוני המעגל התפלל שירדו גשמים וכו'. וכל מעשה שלו מפורש שם בגמ' ² היאך שלח לו שמע' בן שטח ומה ששלחו לו בני לשכת הגזית. ובתוספת' דמס' תענית ³ מתחיל הפרק מעשה בחסיד אחד ואין מזכיר שם חוני אבל בירושלמי ⁴ גר' ונ"ל ⁵ מעשה שאמרו לחוני המעגל התפלל וירדו גשמים, אמ' להן צאו והכניסו תנורי פסח' שלא ימתו ⁶, הדה אמרה ערב פסחים הוה ותני כן במגלת תענית ⁷ בעשרים ביה צמו כל עמה למיטרא, ונחית ליה ונתפלל ולא ירדו גשמי, א"ר יוסי בר בון על שלא בא בעונה, א"ר יודן בר גדיא ⁸, חוני המעגל בר בריה דחוני המעגל הוה סמוך לחורבן הבית הוה נפק לברא גבי פעלויי ⁹ עד דו תמן נחת מיטרא ועל למערה ונס ודמך ליה עד דיחרב בית מקדשא ואתבני זמן תניין לסוף שבעין שנין אתער דמשינתי נפק ואשכח עלמא מחלף. זאוי דהוי כרמין עבידת זתין זאוי דהות זתין עבידת כרמין, על למדינתא אמ' לון מה קלא בעלמ' אמר' ליה ומאן את אמ' לון אנא חוני המעגל אמר' ליה שמעין אנן דהוה עלל לעזרה והיא מנהרא על ואנהרת וקרא על גרמיה בשוב ה' את שבות ציון היינו כחולמים ¹⁰ התחילו הגשמים מנטפין, והירושלמי מפר' כל אותו פסוק דותגזר אומר ויקרא ¹¹ לך, מהו לך אפי' את אומ' הכן והוא אומ' אכן דידך קיימה וידידיה לא קיימה וכו' עד ימלט אי נקי אני אמרתי ימלט אם הוא נקי ואת אמרת אפי' אם אינו נקי דידך קיימ' וידידי לא קיימ' מפני מה ונמלט בבור כפיך בבירות כפיך בזכות מעשים טובים שבידך מראשיתך עליך הכתוב אומר ישמח אביך ותגל יולדתך, ר' מנא אמ' אומתך, ר' יוסי בר בון שעתך. לפי הירושלמי קשה כל סוגיא דידן ¹² דמשמע דשני חוני המעגל הוה ומשמ' שבבית ראשון הוה כמו שכתב', והל' שלנו בימי שמע' בן שטח כמה ימים ושנים לאחר בניין

הנוסחא רב חבי מחזנא, וראה ב"דקדוקי סופרים" שם בהערה מביא מכמה דפוסים קדמונים הנוסחא רב חניאי מחזנא.

2. יבמות צג, ב — צד, א.
3. בגמרא שלפנינו : א"ל רב מרדכי לרב אשי ואמרי ליה רב אחא לרב אשי, אבל בכתביד מינכן הנוסחא : ואמרי ליה רב חוני לרב אשי.
4. בש"ס שלפנינו לא מצאתי מקומות אחרים ששמו של רב חוני הוזכר עם רב אשי.
1. מסכת תענית יט, א. 2. כג, א. 3. פרק ג.
4. תענית פ"ג, ה"ט. 5. אולי צ"ל : כנ"ל. 6. צ"ל : ימקו.
7. פרק יב.
8. בירושלמי שלפנינו : יודן גיריא. ואמנם אנו מוצאים את ר' יודן בר גדיא גם במעשר שני, פרק ד, הלכה א, ולפלא שב"סדר הדורות" לא הזכיר כלל שם זה, והזכיר רק את ר' יודן ענתוריא, וציין את המקומות שזכר שם, אבל את הירושלמי תענית לא הזכיר כלל.
9. בירושלמי לפנינו : נפק לטורא לגבי פעליי. 10. ראה הנוסחא בירושלמי שם.
11. צ"ל : ויקם. 12. בבלי תענית כג, א.

ראשון¹³, ועוד תימ' שאומ' כי בערב הפסח נתפלל שהוא זמן שחיתת הפסח, וי"ל לאחר ששחטו פסחיהן ירדו הגשמי'. ומה שבהל' שלנו דבעא רחמי ונח נפשיה אין לפרש שעל מטתו נפטר לג"ע, כי בספר יוסף בן גוריון¹⁴ כתוב כי בימי הורקנוס וארסטובלוס כשצרו זה על זה באותו זמן היתה מריבה ומחלוקת גדולה ביניהן ותפשוהו ואמרו לו שיתפלל על אותן שכנגדן שימותו והשיב להן אני לא אתפלל על אדם למות אם רצונכם אתפלל שיהא שלום ביניכם ולא קבלו עליהן אלא להתפלל להמית האויבים וכשלא רצה הרגוהו¹⁵, כך מפור' שם וכתוב שם ולא אחר האלקים את נקמתן ורבים נענשו בדמו. והירושלמי חולק על גמ' דידן.

חוני כתוב בספר יוסף בן גוריון¹ בחורבן הבית בשנה שנחרב היה איש אחד מעמי הארץ בקרב ירושלים ויחל מראש השנה לקרוא בקול גדול קול על ירושלים קול על הבית הזה קול על ההיכל קול על חתן קול על כלה, וישמע אותו שר העיר ויצו להכותו לאמר למה יקרא בקול הזה ולא חדל לקרוא ויעזבהו כי נחשב למשוגע, ושם האיש חוני², וכאשר לכדו רומיים שלש החומות יחל³ לקרוא אוי על ירושלם אוי נא לי אוי על ירושלם אוי נא לי הוא קורא בקול הזה ברחוב ותבואהו אבן הסוללה על ראשו וימות, ושאר מופתים מספר שם.

חוני תניא בתוספת' בראש השנ' בסוף המסכת' ומייתני' לה במס' ביצה פ' י"ט א, י"ט שחל להיות בשבת ב"ש אומר' מתפלל שמונה של שבת בפני עצמה ושל י"ט בפני עצמה, ב"ה אומר' מתפלל שבע מתחיל בשל שבת ומסיים בשל שבת ואומר קדושות היום בארבעה אמרו להם ב"ה לב"ש והלא במעמד כולכם זקני ב"ש ירד חוני הקטן ולא אמר אלא שבע ואמרו לו כל העם נחת רוח יהא לך אמר להן ב"ש מפני שהיתה בשעה ראויה לקצר אמרו להן ב"ה אילו היתה שעה ראויה לקצר היה לקצר את כולן.

חוניא בפ' כיצד מעברין¹ אומר רב הונא מאי דכתיב חיתך ישבו בבו² וגו' וכ' עד

13. לפי דעתי צ"ל לאחר בנין בית שני, כי רבי שמעון בן שטח היה בתוך הזוגות של בית שני.
14. יוסיפון, ספר חמישי, פרק לו (ווינציאה ש"ד, דף נו, א).
15. סופרי ההיסטוריה שלנו, לא רק גרץ, אלא גם יעבץ, ההיסטוריון התלמודי, לא מצאו לנכון להזכיר כלל את שמו של איש-פלא זה, את חוני המעגל; ואמנם, רבינו היה כמדומני הראשון שהזכיר את שמו, ואת דעת הבבלי והירושלמי, והוסיף עוד להביא מתוך ספר יוסף בן גוריון שחוני המעגל נהרג במלחמת הורקנוס ואריסטובלוס; ואולם, ספר זה של יוסף בן גוריון אין איש יודע מי חיברו ובאיזה זמן חובר (ראה "אוצר הספרים" בערכו, שהביא בארוכה כל הדעות). בזמן האחרון נדפס שוב עליפי שלושה דפוסים ראשונים עם מבוא מאת ר' אברהם יוסף ורטהימר, ושם הזכיר את כל הדפוסים הראשונים, ולא זכר את הספר הזה שיצא מנוקד בבאזל, בערך שנת רפ"ט (למספרנו) והוא מקוצר, אבל יש בו הרבה שינויים, שאינם בדפוסים הראשונים והאחרונים.

1. יוסיפון, ספר ששי, פרק צד (ווינציאה ש"ד, דף קנ, א). ע"ש.

2. לפנינו שם: יהושע בן חנניהו. 3. צ"ל: יהחל.

1. יו, א.

1. עירובין נד, א. 2. צ"ל: בה.